

“Građani ne smeju da dozvole da budu dovedeni pred svršen čin, da ekonomski interes ima prednost u odnosu na životnu sredinu”

Pompezno najavljivani početak izgradnje kineske fabrike automobilskih guma Šangdong Linglong i privredni preporod Zrenjanina, kako su to ovdašnji donosioci odluka najavili, odmah je izazvao kontroverze jer za sada ne postoje kredibilne procene o uticaju buduće „gumare“ na zaštitu životne sredine. Iako u ovoj fazi ne postoji zakonska obaveza za investitora da izradi studiju o uticaju fabrike na životnu sredinu, ekolozi smatraju da je tu studiju već sada trebalo preventivno izraditi. Istovremeno, sva tri nivoa vlasti tvrde da posao u vezi sa studijom trenutno nije u njihovoj nadležnosti.

Sagovornici Vojvođanskog istraživačko-analičkog centra (VOICE) upozoravaju da je proizvodnja guma sve samo ne čista industrija.

Predsednik Upravnog odbora organizacije Inženjeri zaštite životne sredine Igor Jezdimirović smatra da je porazno što se toliko toga priprema, ulaže i obećava, a da se pritom ne sagledava aspekt uticaja na životnu sredinu, pre svega na zdravlje ljudi. Prema njegovim rečima, vrlo je diskutabilno da li će u ovom slučaju postojati volja da se ekonomija stavi u drugi plan zarad priče o ekologiji i zdravlju ljudi.

„Ceo sistem analize uticaja kroz Zakon o uticaju na životnu sredinu jeste da dođe do toga da to bude preventivna mera, a ne da nešto radimo kada više nema povratka. Mi kroz preventivnu meru moramo da sagledamo da li nam takva investicija treba i kakve su posledice po zdravlje ljudi i životnu sredinu“, upozorio je Jezdimirović.

Poznavalac tehnologije proizvodnje u gumarskoj industriji, čije ime je poznato redakciji, smatra da će kvalitet vazduha zavisiti od same tehnologije koja je za javnost trenutno nepoznanica i ne navodi se ni na sajtu kompanije. „Što se tiče studije uticaja na životnu sredinu, mogu samo da kažem da nje trenutno najverovatnije nema zato što je niko od kineskog proizvođača nije tražio“, smatra sagovornik VOICE-a koji je zbog prirode posla kojim se bavi želeo da ostane anonimn.

U Ministarstvu zaštite životne sredine navode da nisu nadležni za postupanje u ovoj upravnoj stvari i da mogu samo da potvrde svoj raniji odgovor kada im se obratio zrenjaninski pokret Građanski preokret.

Sličan odgovor redakciji VOICE-a stigao je i od Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam i zaštitu životne sredine, koji prethodno pojedinim ekološkim organizacijama nije u zakonskom roku odgovarao na zahteve. „Za projekat koji podleže proceni uticaja na životnu sredinu, do sada nam nije podnet zahtev na odlučivanje, niti je ovaj organ imao kontakata sa

menadžmentom navedene kompanije“, stoji u odgovoru sekretarijata od 1. novembra. Iz poslednje instance u ovom nizu, Grada Zrenjanina, stigao je opširniji odgovor. Kako su iz kabineta gradnačelnika Čedomira Janjića naveli, realizacija projekta kineske kompanije “Linglong” sastoji se iz više faza pa trenutno takva studija nije ni potrebna „U prvoj fazi kineska kompanija je ishodovala građevinsku dozvolu za koju nije bila potrebna Studija o uticaju na životnu sredinu. U nastavku realizacije projekta, prilikom podnošenja zahteva za dobijanje građevinske dozvole neizostavna je i Studija o uticaju na životnu sredinu“, naveli su za VOICE.

Kineski investitor do sada je u martu ishodovao građevinsku dozvolu za izgradnju kilometarske ograde oko buduće fabrike, odnosno početkom maja i potvrdu o prijavi radova koji su odobreni tom dozvolom, dozvolu i rešenje izdao je Pokrajinski sekretarijat za energetiku, građevinarstvo i saobraćaj.

U rešenju kojim se odobava početak radova piše da se objekat (ograda) ne nalazi na listi objekata za koje je potrebno izraditi studiju o uticaju na životnu sredinu. Ograda oko fabrike kompletno je završena u šta se mogao nedavno uveriti i reporter VOICE-a. Nekoliko teških mašina već je parkirano u krugu buduće fabrike i čini se da se bliži dan kada će izgradnja objekta započeti. To znači da bi kineski investitor uskoro trebalo da preda i studiju uticaja na životnu sredinu.

U Uredbi o utvrđivanju liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu gumarska industrija je svrstana u drugu listu, što znači da bi nadležni organ mogao i da oslobodi Šangdong Linglong te obaveze.

Pobunjeni građani, ekolozi, političke partije...

Zbog studije o proceni uticaja na životnu sredinu prvi su se u javnosti oglasili aktivisti Građanskog preokreta, i to baš početkom maja kada je Šangdong Linglong dobio rešenje za početak građevinskih radova.

Ubrzo nakon njih, reagovala je i organizacija Greenpeace Srbija apelujući da radovi na fabrici guma Šangdong Linglong moraju biti prekinuti sve dok ne bude javnosti prezentovana studija o uticaju te fabrike na životnu sredinu. “Greenpeace Srbija smatra da je postojanje te studije od vitalnog značaja kako bi radovi uopšte bili započeti i da je ona po domaćim i zakonima Evropske unije obavezna”, naveli su u Grinpisu i najavili da će njihov pravni tim pokrenuti sudske postupke i tražiti obustavu investicije u Zrenjaninu pošto se ne

poštuju osnovni zakonski propisi. Nepoznanicu oko procene štetnosti uticaja na životnu sredinu kritikovale su i opozicione političke partije.

Prema saznanjima sagovornika VOICE-a koji je zahtevao anonimnost, tehnologija koja će se koristiti u budućoj fabrici u Zrenjaninu je nova. „Ukoliko se zaštitni sistemi budu održavali onda bi emisija štetnih materija i otpadnih voda trebalo da bude u dozvoljenim granicama“, rekao je on i dodao da je dobro po građane Zrenjanina što je fabrika izmeštena iz grada i što neće zagađivati sam grad.

Govoreći o sirovinama koje se koriste rekao je da takve fabrike imaju mnogo mikerskih kapaciteta gde se mešaju sastojci od kojih se proizvodi guma, kao što su čađ, kreda, eterična ulja i stearin (derivat na bazi sumpora).

„Problem sa čađi u vazduhu prisutan je ukoliko se on dobro ne skladišti. Isti je slučaj sa kredom i sumporom. To se takođe odnosi i na sam proces proizvodnje. Ukoliko on nije zaokružen onda dolazi do toga da vetar nosi štetne materije i razvejava ih po okolini“, ukazao je sagovornik VOICE-a.

Za Igora Jezdimirovića bez analize uticaja, koja bi trebalo da bude urađena na stručan način, i bez javne debate o tome jako je teško sagledati posledice. Ocenio je da građani ne smeju da dozvole da budu dovedeni pred svršen čin, da ekonomski interes ima prednost u odnosu na životnu sredinu.

Gumarska proizvodnja, smatra Jezdimirović, sigurno nije čista tehnologija kao što je pravljenje igrice ili softvera. „Ona sigurno ima posledice po životnu sredinu i zato je potrebno da se što pre uradi analiza posledica da vidimo tačno gde će se izlivati otpadne vode, kakve gasove ćemo imati, kakvu vrstu otpada možemo očekivati“, naveo je on.

Za Jezdimirovića je apsurd i što najplodnije zemljište u Srbiji i Evropi dajemo za izgradnju industrije. „Plodno zemljište se ne stvara kako to naši donosioci odluka zamišljaju. To smo nasledili i trebamo da prenesemo na buduće generacije. Dok Evropa vidi budućnost u proizvodnji zdrave hrane i čistoj životnoj sredini, mi tražimo budućnost u tehnologijama kojih i Kinezi hoće da se reše“, kazao je sagovornik VOICE-a.

Grad: Studija o uticaju biće urađena u nastavku realizacije projekta

Iz kabineta gradonačelnika Zrenjanina poručuju da će Studija o uticaju na životnu sredinu „biti neizostavna u nastavku realizacije projekta, prilikom podnošenja zahteva za dobijanje građevinske dozvole“.

„Sama Studija mora biti dostavljena na javni uvid, gde će svi zainteresovani građani moći da

je pogledaju. Iz tog razloga smatramo da je nepotrebno dovoditi građane Zrenjanina i Srbije u zabludu jer je sve do sada urađeno u skladu sa zakonom“, navodi se u odgovoru.

Povodom navoda da je reč o prljavoj industriji, iz kabineta gradonačelnika ocenili su da to nije prva fabrika za proizvodnju guma u Srbiji, da one postoje više decenija i da do sada nije bilo žalbi na zagađenost.

„U Zrenjaninu će se, na veliku žalost zlonamernih pojedinaca, podići najsavremenija i potpuno automatizovana fabrika i svi parametri koji se tiču zaštite životne sredine će biti ispoštovani. Sam proizvođač opreme zahteva najviše standarde zaštite životne sredine, što je za nas važno koliko i privredna ulaganja u naš grad“, navode iz kabineta Čedomira Janjića.

„Mi danas težimo ulasku u EU i osnovno je pitanje da li ta fabrika može da ispuni EU standarde i – ako može – zašto se onda ne gradi u nekoj zemlji EU nego baš u Srbiji“, rekao je Igor Jezdimirović i upozorio da baš zrenjaninska fabrika gume jednog dana može postati kamen spoticanja kad Srbija bude pregovarala sa EU o tome šta treba unaprediti u oblasti životne sredine.

Uz podsećanje da su Železara u Smederevu i Rudarsko-topioničarski basen Bor kineske investicije koje su uveliko poznate tačke zagađanja u Srbiji, Jezdimirović je upozorio da, ako smo već mi navikli da zagađujemo svoje okruženje, to neće trpeti zemlje u neposrednom okruženju.

„Tamo gde postoji prekogranični uticaj mora se obavestiti i tamošnja javnost. Nažalost, bojim se da je Zrenjanin u prethodnom periodu pokazao ozbiljan nedostatak kada je bio u situaciji da donosi strateške odluke. Izgradnja fabrike vode i traženje rešenja nakon investicije je dokazano loše i mnogo skuplje. Zato apelujem da se struka uključi i javnost obavesti, te da se uđe u jednu otvorenu debatu da li nam to postrojenje treba, na koji način i sa kakvom tehnologijom“, zaključio je Jezdimirović.

A da se početak izgradnje fabrike približio uverili su se i reporteri VOICE-a. Investitor je izgradio kompletan zid oko budućeg postrojenja, dug nekoliko kilometara (Zrenjaninci ga već zovu „kineski zid“). Kako saznajemo, u toku je procedura oko uvođenja strujne i vodovodne infrastrukture.

Prema najavi kineskog investitora, fabrika će se graditi u tri faze, a prva faza trebalo bi da bude gotova 2021. godine. Kompletan završetak radova najavljen je za mart 2025. Kada fabrika bude u potpunosti izgrađena, u njoj bi trebalo da se proizvodi 3.600 tona finalnih proizvoda ili 13,6 miliona komada guma godišnje.

Linglong ima šest fabrika, a ona u Zrenjaninu biće drugo postrojenje van granica Kine (Linglong ima fabriku na Tajlandu od 2014). Fabrika će se prostirati na 130 hektara, a njena ukupna površina iznosiće 393.660 kvadratnih metara.

Na sajtu kompanije piše „da će se u zrenjaninskoj fabrici primenjivati nove tehnologije kao što su veštačka inteligencija, mobilno istraživanje, veliki podaci i industrijski roboti“, a da će sama proizvodnja podrazumevati „odličan kvalitet, zelenu proizvodnju i vrhunski brend“. S obzirom na to da je početak proizvodnje zakazan već za 2021. to stručnjaka za gumarsku industriju čini skeptičnim. „Po pitanju uspešnosti rada fabrike sam skeptik jer je projektovana godišnja proizvodnja od 13 miliona guma. Najveći problem kineskoj kompaniji biće transfer robe. To postojeće pruge i putevi u Zrenjaninu teško mogu da podnesu, što potencijalno može da predstavlja veliki problem“, upozorio je izvor VOICE-a.

Izvor: voice.org.rs